

Αξιοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων στην εκπαίδευση Παραδείγματα εφαρμογής project μέσω του προγράμματος eTwinning

Αντριανή Χριστοδούλου

Εκπαιδευτικός, Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας Κύπρου

Υποψήφια Διδάκτωρ, ΑΠΘ

andrigr@cytanet.com.cy

Περίληψη

Ο Killpatrick, επηρεασμένος από τις παιδαγωγικές θεωρίες του Dewey, παρουσιάζει για πρώτη φορά στο έργο του «The Project Method» (1918) μια νέα για την εποχή παιδαγωγική μέθοδο, στην οποία προτείνει ουσιαστικά στους μαθητές να ανακαλύπτουν λύσεις σε προβλήματα, μαθαίνοντας από την πορεία αυτή. Σύμφωνα με τον Killpatrick, μαθαίνουμε ό,τι εφαρμόζουμε. Δε μαθαίνουμε ότι δεν εφαρμόζουμε», αναφέρει ο ίδιος στο έργο του «How we learn». Βασικές αρχές της μεθόδου είναι ο βιωματικός χαρακτήρας, η αυτενέργεια του παιδιού και η συνεργασία ανάμεσα στα παιδιά και στους εκπαιδευτικούς. Ένα τέτοιο παράδειγμα πρακτικής εφαρμογής της μεθόδου, είναι το project «Τα σχολεία χτίζουν γέφυρες φιλίας», το οποίο έχει διεξαχθεί μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος eTwinning. Μελετήσαμε την ιστορία, τον τρόπο κατασκευής και την προσφορά των παλιών πέτρινων γεφυριών, αλλά και των σύγχρονων γεφυρών. Προσεγγίσαμε τις γέφυρες μέσω STEAM, αλλά και μάθαμε γιατί οι άνθρωποι χτίζουν γέφυρες όταν έχουμε ειρήνη και γιατί τις γκρεμίζουν κατά τη διάρκεια του πολέμου. Επίσης, μάθαμε για το ρόλο των γεφυρών στις μεταφορές και την επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων και την ανάπτυξη του πολιτισμού σε μια περιοχή. Τελικός στόχος μας ήταν να κάνουμε ηλεκτρονικές γέφυρες φιλίας μεταξύ των σχολείων που συμμετείχαν στο έργο. Τα συνεργαζόμενα σχολεία, αφού επικοινωνήσαν μεταξύ τους, μοίρασαν αρμοδιότητες και όρισαν χρονοδιάγραμμα. Τα παιδιά κατέκτησαν τους στόχους μέσα από ατομικές και ομαδικές εργασίες που είχαν τη μορφή έρευνας. Δημιούργησαν παρουσιάσεις και αφίσες, συμμετείχαν στη συγγραφή ομαδικής ιστορίας και παραμυθιού με τα συνεργαζόμενα σχολεία, εικονογράφησαν συνεργατικό παραμύθι, δημιούργησαν βίντεο. Την τελευταία εβδομάδα, μαθητές, μαθήτριες και οι εκπαιδευτικοί προχώρησαν σε αξιολόγηση της διαδικασίας υλοποίησης του έργου και κοινοποίησαν τα συμπεράσματά τους στη σχολική κοινότητα και την τοπική κοινωνία. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί αυτή η προσπάθεια, αλλά και εκφράσεις της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση και στον πολιτισμό.

Λέξεις-κλειδιά: Μέθοδος Project, Εκπαίδευση, Ευρωπαϊκά Προγράμματα.

1. Προοδευτική εκπαίδευση: Η φιλοσοφία της μεθόδου Project

Όπως αναφέρει ο Cremin (1964), η Προοδευτική Εκπαίδευση εμφανίζεται ως μέρος ενός Προοδευτικού Κινήματος και αναφέρεται αρχικά ως «προοδευτισμός» στην εκπαίδευση, δηλαδή ως προσπάθεια χρήσης του σχολείου ως μέσου για βελτίωση της ζωής. Αυτό συμπεριλάμβανε την αλλαγή στο σχολικό πρόγραμμα, ώστε να περιλαμβάνει το ενδιαφέρον για την υγεία, τα επαγγέλματα, την ποιότητα της οικογενειακής και κοινοτικής ζωής. Επιπρόσθετα, την εφαρμογή στην τάξη των νέων παιδαγωγικών αρχών που βασιζόνταν στην επιστημονική έρευνα της ψυχολογίας και άλλων κοινωνικών επιστημών και στην παραδοχή ότι στις τάξεις βρίσκονταν παιδιά διαφορετικά μεταξύ τους.

Οι Προοδευτικοί υποστήριζαν ότι όλα τα παιδιά θα έπρεπε να μορφωθούν και συνεπώς το περιεχόμενο και οι μέθοδοι διδασκαλίας θα έπρεπε να αλλάξουν. Κατά το 19ο αιώνα και το πρώτο μισό του 20ου αιώνα, εμφανίζεται ένα εκπαιδευτικό κίνημα, το οποίο ευρύτερα ονομάζεται Προοδευτικό. Η Προοδευτική Εκπαίδευση ως ιδέα, αποτέλεσε αρχικά μέρος του ευρύτερου αυτού κινήματος (Cremin, 1964).

Κύριες έννοιες της Προοδευτικής Εκπαίδευσης είναι η Μάθηση με την Πράξη (Learning by doing) και η «Άσκηση της σκέψης μέσω της έκφρασης και εξάσκηση της έκφρασης μέσω της σκέψης» (Training in thought through expression, and training in expression through thought) (Röhrs, 1990)

Ο John Dewey, θεωρείται από τους ερευνητές, ως ο κορυφαίος εκπρόσωπος της Προοδευτικής Εκπαίδευσης. Το 1897, δημοσιεύει το άρθρο “My Pedagogic Creed” (Το Παιδαγωγικό μου Πιστεύω), επιχειρώντας να θέσει τις βάσεις για το νέο σχολείο. Στο άρθρο του εκφράζει τις απόψεις του για το πως πιστεύει πως πρέπει να είναι η εκπαίδευση και το σχολείο. Αναφέρεται στο ζήτημα του διαχωρισμού των μαθημάτων στο αναλυτικό πρόγραμμα, στη μέθοδο που θεωρεί πως βοηθά στη μάθηση και τέλος στο σχολείο και στην κοινωνική πρόοδο. Θεωρεί την εκπαίδευση «γεγονός της ζωής» και όχι προετοιμασία για το μέλλον. Συνεπώς είναι ζωντανή, μέρος της ζωής και έτσι πρέπει να αντιμετωπίζεται. Σε αυτό το συγκείμενο, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν σύμφωνα με τον Dewey να αντιλαμβάνονται την υπηρεσία που καλούνται να προσφέρουν η οποία δε σχετίζεται μόνο με την καθαυτή μάθηση, αλλά και με τη διαμόρφωση της κατάλληλης κοινωνικής ζωής και της κοινωνικής προόδου. Δεν αναφέρεται σε ταξική αναπροσαρμογή ή αναμόρφωση, ενώ διερωτάται αν μπορεί η εκπαίδευση να διαδραματίσει οποιοδήποτε ρόλο στην όποια κοινωνική αναδόμηση.

Ο Dewey προσπαθεί να απαντήσει και να θέσει τα θεμέλια της « Νέας Αγωγής» με το βιβλίο του “ SCHOOLS OF TO-MORROW” (1915). Στο βιβλίο παρουσιάζονται οι βασικές αρχές της Προοδευτικής Εκπαίδευσης, αλλά και κάποια παραδείγματα σχολείων, τα οποία ήδη τις εφάρμοζαν, όπως το σχολείο του F. Parker στο Σικάγο, το σχολείο Play της C. Pratt, τη μέθοδο Montessori κ.ά. Στο σχολείο του «μέλλοντος», τα πάντα κινούνται γύρω από το παιδί, υπάρχει αλληλεπίδραση της θεωρίας με την πράξη και η έννοια της Ελευθερίας είναι βασική. Είναι ένα σχολείο το οποίο σχετίζεται άμεσα με την κοινότητα ενώ η εργασία συντελεί στην ικανοποίηση των ανθρωπίνων αναγκών σε ένα κοινωνικό πλαίσιο. Όπως αναφέρει και ο Röhrs (1990: 28) σε όλα τα βιβλία του Dewey τα πιο πάνω αποτελούν βασικές έννοιες.

Σημαντική προσωπικότητα εκτός από τον Dewey, σε σχέση με την Προοδευτική Εκπαίδευση, θεωρείται ο W. H. Killpatrick, τον οποίο πολλοί ερευνητές τον αποκαλούν ως δάσκαλο του παιδαγωγικού προοδευτισμού (Röhrs, Teitelbaum, Brickman, Lehrer κ.ά.). Ο Killpatrick, επηρεασμένος από τις παιδαγωγικές θεωρίες του Dewey, παρουσιάζει για πρώτη φορά στο έργο του «The Project Method» (1918) μια νέα για την εποχή παιδαγωγική μέθοδο, στην οποία προτείνει ουσιαστικά στους μαθητές να ανακαλύπτουν λύσεις σε προβλήματα, μαθαίνοντας από την πορεία αυτή. «Μαθαίνουμε ό,τι εφαρμόζουμε. Δεν μαθαίνουμε ότι δεν εφαρμόζουμε», αναφέρει ο ίδιος. Βασικές αρχές της μεθόδου, είναι ο βιωματικός χαρακτήρας, η αυτενέργεια του παιδιού και η συνεργασία ανάμεσα στα παιδιά και στους εκπαιδευτικούς (Helm & Katz, 2002).

2. Ευρωπαϊκά προγράμματα και εκπαίδευση: Το πρόγραμμα eTwinning

Τα ευρωπαϊκά προγράμματα που αφορούν στην εκπαίδευση, ήταν τα προηγούμενα χρόνια κατανεμημένα ανάλογα με το σκοπό τους. Τα τελευταία χρόνια, τα προγράμματα αυτά, από το Comenius, Grundtvig κ.ά., ενοποιήθηκαν στο πρόγραμμα Erasmus+. Το eTwinning είναι μέρος του Erasmus+ και για την εφαρμογή του χρησιμοποιείται η μέθοδος Project.

Τι είναι όμως το eTwinning; Είναι μια πανευρωπαϊκή κοινότητα διδασκαλίας και μάθησης, η οποία προωθεί τη σχολική συνεργασία στην Ευρώπη. Αποτελεί μέρος του προγράμματος Erasmus+, στο πεδίο της σχολικής εκπαίδευσης και λειτουργεί μέσω

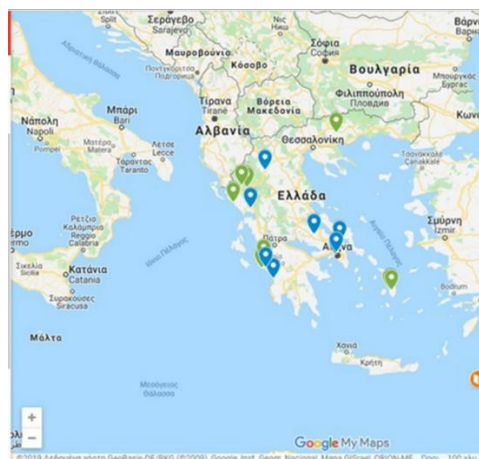
πλατφόρμας που προσφέρει ηλεκτρονικές συνεργασίες σε 28 διαφορετικές γλώσσες και 43 συμμετέχουσες χώρες.

Ένα παράδειγμα εφαρμογής του προγράμματος, είναι το project « Τα σχολεία χτίζουν γέφυρες φιλίας». Μετά από μελέτη των παιδιών, διαπιστώθηκε ότι οι άνθρωποι από πολύ παλιά έχτιζαν γέφυρες για να επικοινωνούν με τους γείτονές τους κατασκευασμένες από διαφορετικά υλικά. Σήμερα υπάρχουν χιλιάδες γέφυρες σε όλο τον κόσμο, άλλες παλιές και άλλες σύγχρονες. Τη λέξη γέφυρα όμως τη χρησιμοποιούμε πολλές φορές και μεταφορικά, όταν θέλουμε να μιλήσουμε για φιλία, συνεργασία, αλληλεγγύη, κατανόηση. Ερευνήσαμε και γνωρίσαμε τα παλιά πέτρινα γεφύρια, αλλά και τα νέα σύγχρονα γεφύρια της περιοχής μας. Μελετήσαμε την ιστορία, τον τρόπο κατασκευής και την προσφορά των παλιών πέτρινων γεφυριών, αλλά και των σύγχρονων γεφυρών. Προσεγγίσαμε τις γέφυρες μέσω STEAM και μάθαμε γιατί οι άνθρωποι χτίζουν γέφυρες όταν έχουμε ειρήνη και γιατί τις γκρεμίζουν κατά τη διάρκεια του πολέμου. Επίσης, μάθαμε για το ρόλο των γεφυρών στις μεταφορές και την επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων και την ανάπτυξη του πολιτισμού σε μια περιοχή.

Τελικός στόχος μας ήταν να κάνουμε ηλεκτρονικές γέφυρες φιλίας μεταξύ των σχολείων που συμμετέχουν στο έργο. Τα συνεργαζόμενα σχολεία, αφού επικοινωνήσαν μεταξύ τους, μοίρασαν αρμοδιότητες και όρισαν χρονοδιάγραμμα. Τα παιδιά κατέκτησαν τους στόχους, μέσα από ατομικές και ομαδικές εργασίες που είχαν τη μορφή έρευνας. Δημιούργησαν παρουσιάσεις και αφίσες, συμμετείχαν στη συγγραφή ομαδικής ιστορίας και παραμυθιού με τα συνεργαζόμενα σχολεία, εικονογράφησαν συνεργατικό παραμύθι, δημιούργησαν βίντεο. Την τελευταία εβδομάδα, μαθητές, μαθήτριες και οι εκπαιδευτικοί προχώρησαν σε αξιολόγηση της διαδικασίας υλοποίησης του έργου και κοινοποίησαν τα συμπεράσματά τους στη σχολική κοινότητα και την τοπική κοινωνία.

Τα σχολεία που συμμετείχαν ήταν το Δημοτικό Σχολείο Κοφίνου, το Γ' Δημοτικό Σχολείο Λεμεσού, το Δημοτικό Σχολείο Σταυρακίου Ιωαννίνων, το Δημοτικό Σχολείο Κουτσελιού Ιωαννίνων και το 2ο Δημοτικό Σχολείο Γρεβενών. Πιο κάτω παρουσιάζονται κάποια από τα στάδια εργασίας:

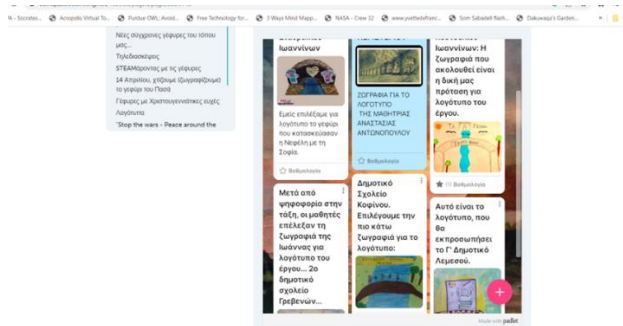
1. Γνωριμία μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/ μαθητριών. Για τη γνωριμία, χρησιμοποιήθηκαν διάφορα προγράμματα και όπως Padlet, google maps, καθώς και φωτογραφίες, βίντεο και μικρά κείμενα.

Εικόνα 1. Ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=YmPFbQHcUDA&t=3s>

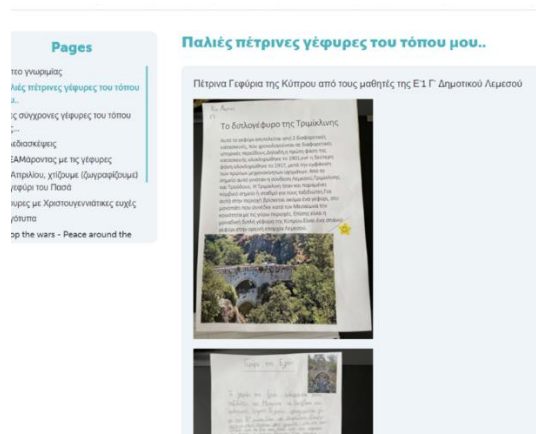

2. Δημιουργία λογότυπου.

Εικόνα 2. Ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=8vlnvVvB6I>

3. Μελέτη των παλιών πέτρινων γεφυριών του τόπου μας.

Εικόνα 3. Ανακτήθηκε από https://www.youtube.com/watch?time_continue=3&v=u96lgyJOCYM&embeds_euri=https%3A%2F%2Ftwinspace.etwinning.net%2F&feature=emb_logo

Στο γλωσσικό μάθημα, στα εικαστικά, στην Περιβαλλοντική εκπαίδευση και Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη, στο μάθημα του Σχεδιασμού και Τεχνολογίας και από επίκαιρα θέματα της καθημερινότητας, τα παιδιά χωρίζονταν σε ομάδες και ερευνούσαν πτυχές του έργου. Προσπαθούσαμε να προσεγγίζουμε τα υπό διερεύνηση θέματα σφαιρικά και τις περισσότερες φορές ακολουθούσαμε διαθεματική προσέγγιση συγκεκριμένα τη μέθοδο Project όπως την περιγράφουν οι Dewey και Kilpatrick. Ένα τέτοιο παράδειγμα ήταν όταν προσπαθήσαμε να φτιάξουμε τις δικές μας γέφυρες. Καλέσαμε στο σχολείο μας μηχανολόγους, οι οποίοι μας βοήθησαν να μελετήσουμε την κατασκευή των γεφυρών, στο μάθημα των εικαστικών σχεδιάσαμε τις γέφυρες, αφού χωριστήκαμε σε ομάδες, ανταλλάξαμε τις ιδέες μας με τα παιδιά των άλλων σχολείων του έργου και φτιάξαμε ομαδικά διαφορετικά είδη γεφυριών στο μάθημα του Σχεδιασμού και Τεχνολογίας, αφού θέσαμε αρχικά ένα πρόβλημα που έπρεπε να λυθεί. Ακολούθως, δημιουργήσαμε βίντεο το οποίο μοιραστήκαμε στο twinspace, ώστε τα παιδιά των άλλων σχολείων να μπορούν να ακολουθήσουν τις οδηγίες μας και να φτιάξουν τις δικές τους γέφυρες. Το αποτέλεσμα παρουσιάστηκε και στο Πανηγύρι Επιστήμης στη Λευκωσία. Σε τηλεδιάσκεψη, τα παιδιά όλων των σχολείων εξήγησαν τη διαδικασία που ακολουθήθηκε και παρουσίασαν τις δικές

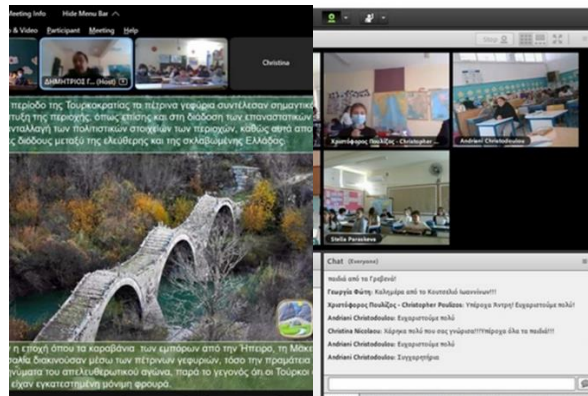

τους γέφυρες. Άλλο παράδειγμα ήταν η παραγωγή συνεργατικού παραμυθιού και εικονογράφησης του, όπου η προσέγγιση ήταν επίσης διαθεματική.

Εικόνα 4. Τα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου Κοφίνου μελετούν σύγχρονες γέφυρες με τη βοήθεια μηχανικών από το Cyprus Youth Center και κατασκευάζουν τις δικές τους

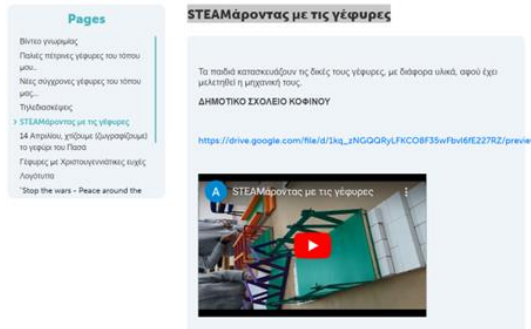
1. Μελέτη σύγχρονων γεφυριών:
<https://www.youtube.com/watch?v=zYT9Opyb0Pc>
2. Τηλεδιασκέψεις:

Εικόνα 5. Στιγμιότυπα από τις τηλεδιασκέψεις

3. STEAMάροντας με τις γέφυρες:
<https://youtu.be/aSmceHVg2iE>
<https://youtu.be/o29Az1-UvYk>
<https://youtu.be/hnQGAY2IC6Y>
<https://www.youtube.com/watch?v=vNHEoxCu9ps&t=1s>

Εικόνα 6. STEAMάροντας με τις γέφυρες

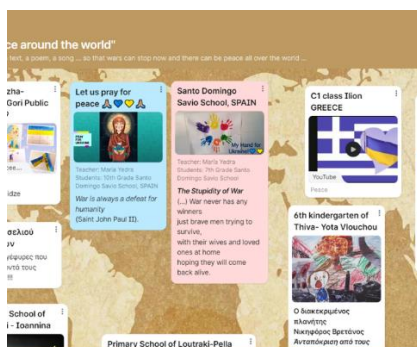
4. 14 Απριλίου, χτίζουμε (ζωγραφίζουμε) το γεφύρι του Πασά:

Στις 14 Απριλίου 1941 «Το γεφύρι του Πασά» στην Κοκκινιά Γρεβενών ανατινάχθηκε από Βρετανούς και Νεοζηλανδούς στρατιώτες για να διακόψουν τη γερμανική προέλαση. Στις 14 Απριλίου 2022, σχολεία από όλη την Ευρώπη ενώνουμε τις δυνάμεις και το «ξαναχτίζουμε». Την ημέρα αυτή, η Γ΄ τάξη του 2ου Δημοτικού Σχολείου Γρεβενών διοργανώνει εκδήλωση με θέμα: «Χτίζουμε το γεφύρι του Πασά και το μετονομάζουμε σε γεφύρι της φιλίας και συνεργασίας των λαών». 295 σχολεία από όλη την Ευρώπη συμμετείχαν στην εκδήλωση. Σκοπός αυτής της εκδήλωσης ήταν να ενώσουμε τις δυνάμεις όλοι και να ζητήσουμε από τις κυβερνήσεις των κρατών της Γερμανίας, της Μεγάλης Βρετανίας και της Νέας Ζηλανδίας, καθώς και από άλλους διεθνείς οργανισμούς να συνδράμουν οικονομικά στην ανακατασκευή του γεφυριού του Πασά (όπως έγινε και με το γεφύρι του Μόσταρ).

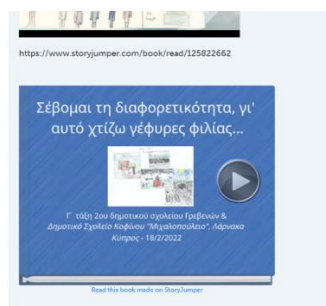
Εικόνα 7. Ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=TK1nPi-Js5g> & <https://www.youtube.com/watch?v=KAtg5vxs01c&t=4s>

5. «Stop the wars - Peace around the world»:

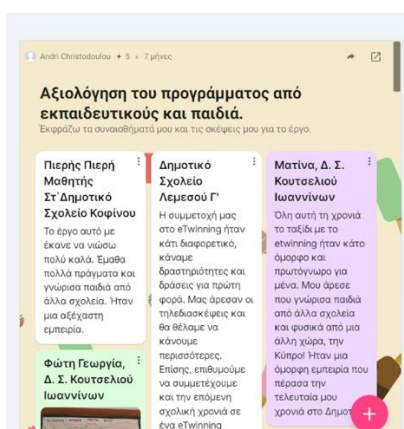
Εικόνα 8. Ανακτήθηκε από <https://padlet.com/karaliolio/52a0ni5thk23>

6. Συνεργατικό παραμύθι:

Εικόνα 9. <https://www.storyjumper.com/book/showframe/125822662/-----#page/1>

7. Αξιολόγηση του έργου:

Εικόνα 10. Αξιολόγηση

8. Διάχυση του έργου:

Εικόνα 11. Διάχυση του έργου

Αναμφίβολα, η μέθοδος Project μπορεί να εφαρμοστεί στα πλαίσια της σχολικής εκπαίδευσης, ακόμα και μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, δίνοντας σε παιδιά και εκπαιδευτικούς πολλές ευκαιρίες και μια άλλη, πιο ενδιαφέρουσα διάσταση στη μάθηση.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Cremin, A. L. (1990). *American Education: The Metropolitan Experience, 1876-1980*. New York: Harper & Row.

Helm, J. H., & Katz, L. (2002). *Μέθοδος Project και προσχολική εκπαίδευση: Μικροί ερευνητές*. Αθήνα: Μεταίχιμο.

- Kilpatrick, W. H. (1918). The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Education Process. *Teachers College Record*, 19, 319-335.
- Röhrs, H. (1990). *Το κίνημα της προοδευτικής εκπαίδευσης* (Μτφ. Κ. Δεληκώστας & Σ. Μουζάκης). Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Teitelbaum, K. (1998). Contestation and Curriculum: The Efforts of American Socialists, 1900 – 1920. In L. Beyer & M. Apple (Eds.), *The Curriculum, Problems, Politics and Possibilities*. New York: State University of New York Press.
- Γρόλλιος, Γ. (2011). *Προοδευτική Εκπαίδευση και Αναλυτικό Πρόγραμμα*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

